

คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา*

The Characteristics of Youth Peace Engineers in Educational Institutions

ทักษิณี ช้อยกิตติพันธ์

Tassanee Choikittipant

มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: pachoi.tun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญของยุววิศวกรสันติภาพและ คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา ใช้วิธีการศึกษาเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า 1) ยุววิศวกรสันติภาพ หมายถึง เยาวชนที่มีนิสัยรักสันติ สามารถสร้างสันติภายในตนได้ มีทัศนคติในการมองโลกตามความเป็นจริง มีทักษะในการสื่อสารที่ดี ศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนมีจิตสาธารณะและปรารถนาที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 2) คุณลักษณะของยุววิศวกรสันติภาพในสถานศึกษา ได้แก่ การมีสันติภายใน มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและพึ่งพาตนเองได้ มีจิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้างและเจรจาด้วยปัญญา เป็นนักประนีประนอม เป็นผู้สามารถนำความรู้ หลักธรรมทางศาสนา และกระบวนการพุทธสันติวิธีไปใช้ในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติสุข ในเรื่องการมีเป้าหมายอุดมการณ์ ได้แก่ การเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นว่าสันติวิธีเป็นวิถีทางก้าวข้ามความขัดแย้ง สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเองผู้อื่น การอุทิศตน เสียสละ เป็นผู้ให้และแบ่งปัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะ; ยุววิศวกรสันติภาพ; สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this article are: to study the meaning and important of Youth Peace Engineers, and to study the characteristics of Youth Peace Engineers in Educational Institutions. Using field qualitative-research methods by studying documents, and in-depth interviews. From the article, it is found the followings: 1) Youth Peace Engineers are youth with peace-loving nature who have a realistic of the world, good communication skills, faith and adhere

*Received October 28, 2020; Revised February 14, 2022; Accepted February 15, 2022

to religious principles, leadership in working with others, have conflict management skills, have a public mind and want to help fellow human being to coexist peacefully. 2) The characteristics of the Youth Peace Engineers in Educational Institutions are having internal peace, having spiritual strength and self-reliance, having compassion, not wanting to hurt others, having love and respect for self and others, being a good communicator and listening with wide open heart, and speaking with wisdom, being a compromiser, bring knowledge about religious principles and Buddhist Peaceful Means to manage conflicts and enhance peace. In regard of the ideological goals, they are realizing values and having confidence in peaceful means that are the ways to overcome conflicts, creating benefits for one-self and others and devoting, sacrificing, being a devotee, a giver and someone who likes to share.

Keywords: Characteristics; Youth Peace Engineers; Educational Institutions

บทนำ

สภาพปัญหาสังคมไทยนับวันยิ่งมีความซับซ้อนและวุ่นวาย กระทบต่อรากฐานศีลธรรมของชาติและส่งผลกระทบต่อศีลธรรมของเยาวชนซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง อันเนื่องจากเยาวชนเป็นโลกของมวลมนุษยในอนาคตและเป็นความหวังของมวลมนุษยชาติดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า “โลกนี้จะดีจะเลวจะวินาศหรือจะเจริญรุ่งเรืองก็แล้วแต่ว่าเยาวชนเขาจะกระทำอย่างไร” (Buddhadasa Bhikkhu, 1994) อีกทั้งท่านยังมองว่า “ศีลธรรมของยุวชนคือสันติภาพของโลก” (Buddhadasa Bhikkhu, 2006) ดังนั้น การจะสร้างพื้นที่สังคมสันติสุขและมีสันติภาพในประเทศจึงควรที่จะหันมาสนใจการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นกিংก้านสันติภาพที่สำคัญในอนาคต ภาพปัจจุบันของเยาวชนในสังคมที่ปรากฏให้เห็นกลับมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรง มีพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงสร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ครอบครัวและสังคม ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุจากรากฐานคือ ครอบครัวไม่อบอุ่น ขาดความรักความเอาใจใส่ อีกทั้งกระแสความนิยมตามแฟชั่น การเข้าถึงสังคมออนไลน์ ทำให้มีความเสี่ยงที่จะถูกชักจูงในทางที่เสียหาย ปัจจัยที่จะผลักดันพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านั้นให้เพิ่มขึ้นหรือจะช่วยลดทอนพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงเหล่านั้นลดลง คือ การคบเพื่อน การเอาใจใส่จากพ่อแม่ ครู ซึ่งเป็นตัวแบบที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อเยาวชน

ข้อมูลจากโครงการ Child Watch สถาบันรามจิตติพบว่า เด็กในโรงเรียนร้อยละ 10 หรือ 7 แสนคนมีพฤติกรรมก่อความรุนแรง ตั้งแก๊งข่มขู่ทำร้ายเพื่อน ส่วนหนึ่งมาจากเกมคอมพิวเตอร์ ละครและภาพยนตร์ที่มีเนื้อหารุนแรง (Chareonwongsak, 2007) เมื่อถูกกลั่นแกล้งหรือถูกเอาเปรียบเบียดเบียนมักหาทางตอบโต้ด้วยคำพูดที่เผ็ดร้อนหรือด้วยการกระทำที่รุนแรงพอๆ กัน นอกจากนี้ไม่แก้ปัญหาแล้วกลับทำให้ปัญหาลุกลามขึ้นสร้างความเดือดร้อนใจยิ่งกว่าเดิม (Phra Paisan Visalo, 2015) อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของเยาวชนเอง ครอบครัว เพื่อน สภาพแวดล้อมในสังคม สภาพเศรษฐกิจตลอดจนถึงระบบการศึกษา ต่างก็ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างสันติภาพส่วนรวมของสังคม

ประเทศชาติและโลก ซึ่งปัญหานี้เป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมต้องร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้น แก่ตนเพราะ "เยาวชนคือทรัพยากร ไม่ใช่ปัญหา" (UNFPA Thailand, 2018) เยาวชนจึงมีความสำคัญต่อ สังคมและชาติ หากได้รับการพัฒนาและการบ่มเพาะศีลธรรม ตลอดจนการส่งเสริมให้มีพื้นที่ในการพัฒนาจิต และปัญญาให้งอกงาม

ทั้งนี้ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษาจึงควรให้บุคลากรทางการศึกษา ทั้งในส่วนของผู้บริหาร อาจารย์และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาร่วมกันเพื่อสร้างสันติสุข ดังทัศนะของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ที่กล่าวสรุปในการ ประชุมผู้นำศาสนาสากล นครรัฐวาติกันเรื่องศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 5 ข้อที่เรียกว่า 5Ps หนึ่งใน นั้นคือ สันติภาพ (Peace) ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทุกด้าน การพัฒนาทุกด้านต้องนำไปสู่ สันติภาพจึงจะยั่งยืน (Phra Brahmbundit (Prayoon Thammajitto), 2019) ประโยชน์ของการพัฒนา เยาวชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสถานศึกษา ก่อให้เกิดการปลูกฝังสันติวัฒนธรรมใน สถานศึกษา สร้างการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี ยังทำให้เยาวชนได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์ รู้จักใช้เหตุผลในการยุติปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงในการระงับข้อพิพาท ได้ซึมซับทักษะความรู้ที่สามารถไป ใช้ในชีวิตจริงจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (Alternative Dispute Resolution Office–Thailand, 2016)

ดังนั้น เยาวชนผู้ที่จะมาทำหน้าที่ช่วยเหลือแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสถานศึกษา นอกจากต้องได้รับ การส่งเสริมความรู้ด้านสันติวิธีและการจัดการความขัดแย้งแล้ว สิ่งสำคัญคือ คุณลักษณะของเยาวชนผู้ที่จะมา ทำหน้าที่ทูตสันติภาพในสถานศึกษาควรเป็นอย่างไร ซึ่งมีเยาวชนทุกคนจะสนใจในการเป็นผู้ทำหน้าที่ในการ ไกล่เกลี่ยหรือช่วยเหลือแก้ไขความขัดแย้งในหมู่เพื่อนนักเรียนหรือในสังคมที่เกี่ยวข้อง ดังที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องตระหนักว่าไม่มีใครเหมือนกันในโลก อย่าทำลายเยาวชนด้วยการยึด เยียดให้เป็นหรือเรียนรู้เหมือนกัน เยาวชนทุกคนต้องเก่งในทางที่ต่างกัน (Wasi, 2016) ด้วยแนวคิดที่จะพัฒนา เยาวชนให้ทำหน้าที่เป็นนักสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา หรือที่เรียกว่า “ยุววิศวกร สันติภาพ” อันจะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การออกแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนให้เป็นยุววิศวกรสันติภาพใน สถานศึกษาที่สามารถช่วยเหลือครู อาจารย์ เพื่อนและร่วมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาและสังคมสืบ ต่อไป

ความหมายและความสำคัญของยุววิศวกรสันติภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาเยาวชนและด้านสันติวิธี ต่างก็ สะท้อนความหมายของคำว่า ยุววิศวกรสันติภาพ หมายถึง บุคคลที่ยังเป็นเยาวชนอยู่แต่สามารถแสดงบทบาท ในการสร้างสันติภาพในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้องเช่น สถานศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นคนที่สามารถนำสันติ มายังสถานที่นั้น ๆ เป็นผู้ที่สามารถมองโลกตามความเป็นจริง เข้าใจและสามารถจัดการความสัมพันธ์ตามหลัก ทิศ 6 ได้ (Phra Suthirtanabanthit (Suthit Arpakaro), 2018) อีกทั้งยังมีความเป็นผู้นำ สามารถออกแบบ เครื่องมือสร้างสันติภาพเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาตามหลักอริยสัจ (Phra Rachawaramethi (Prasit Brahmrangsi), 2018) โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการคือ การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น ทำ

ในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2011) ดังนั้น ยูวิศวรสันติภาพ หมายถึง เยาวชนที่มีนิสัยรักสันติ สามารถสร้างสันติภายในตนได้ มีทัศนคติในการมองโลกตามความเป็นจริง มีทักษะในการสื่อสารที่ดี มีศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีภาวะผู้นำในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนมีจิตสาธารณะและปรารถนาที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ความสำคัญของยูวิศวรสันติภาพ นานาทัศนะต่างก็เห็นด้วยว่า การมียูวิศวรสันติภาพในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ดีและสำคัญ ควรจะมีมานานแล้ว ไม่ควรปล่อยให้เยาวชนทะเลาะวิวาท ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป็นแผนเพื่อป้องกันความขัดแย้ง การทะเลาะวิวาทในสถานศึกษาจนเกิดความรุนแรงและเป็นชนวนความขัดแย้งที่รุนแรงจนเกินกว่าจะแก้ไข (Phra Rachadhammanithed (Payom Kallayano), 2018) ดังนั้น การส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ปัญหาความขัดแย้งและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขจึงเป็นเรื่องดี เพราะเป็นการฝึกให้เยาวชนได้เรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่เหมาะสมกับวัย ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 คือ การแก้ปัญหาที่สาเหตุและค้นหาแนวทางเพื่อยุติปัญหา เกิดการร่วมคิดร่วมทำทำให้ได้เรียนรู้ซึมซับหลักธรรมมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ปลายทางคือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาให้ลดลง ดังนั้น เยาวชนที่พัฒนาตนเองเป็นยูวิศวรสันติภาพเหล่านี้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีประสบการณ์และเป็นผู้ใหญ่ที่ดี การส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ (Phra Rachawaramethi (Prasit Brahmrangsi), 2018)

คุณลักษณะของยูวิศวรสันติภาพ

ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของยูวิศวรสันติภาพประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คุณสมบัติภายใน/ภายนอก และการมีเป้าหมายอุดมการณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

คุณสมบัติภายใน/ภายนอกของยูวิศวรสันติภาพ

1) การมีสันติภายใน เป็นความสงบสุขระดับปัจเจกชนที่มนุษย์ทุกคนพึงมีได้เป็นภาวะที่เกี่ยวข้องกับสันติสุข (Choikittipan, 2016) สามารถเข้าถึงความสุขที่ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุ มีความเอื้ออาทรใส่ใจผู้อื่น ไม่ปรารถนาให้เพื่อนมนุษย์เดือดร้อน ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นก็เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ จิตใจแผ่กว้าง ไม่เอาเปรียบ เห็นมนุษย์ทุกคนเป็นเพื่อน จิตใจเช่นนี้ย่อมไม่ก่อความรุนแรงแก่ผู้ใด (Phra Paisan Visalo, (2009) อาจกล่าวได้ว่าเราสามารถสร้างสันติภายในจากการเริ่มต้นด้วยการรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นหลักสากลที่เป็นพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติที่ทำให้สังคมมนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นหลักประพฤติมาตรฐานอย่างต่ำที่สุดของมนุษย์ (Wattanapradith, 2016) หากกล่าวถึงคำว่ายุว แปลว่า ยังอ่อนวัย ต้องมีผู้ดูแล อ่อนประสบการณ์ก็เพิ่มประสบการณ์ให้มากขึ้น ที่น่ากลัวที่สุดคือการอ่อนไหวทางอารมณ์ จะฝึกอย่างไรไม่ให้เขาอ่อนไหวในอารมณ์ เพิ่มทักษะให้รู้ทันอารมณ์ต้องหนักแน่น (Phra Panyananthamuni (Sanga Suppalo), 2018) ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นยูวิศวรสันติภาพก็ต้องเข้ามาดูแลใจที่ยังอ่อนซึ่งเร็วและแรง เริ่ม

จากการดูแลใจข้างในก่อน มีสติพิจารณาพฤติกรรมตัวเอง นุ่มนวลกับตัวเอง นุ่มนวลกับรูปกับนามของตัวเอง (Phramaha Hansa Dhammaso (Nithibunyakorn), 2018) เป็นกระบวนการฝึกฝนให้เกิดสันติภายในขึ้นในจิตใจ กล่าวโดยสรุป สันติภายในเป็นสันติสุขที่มนุษย์ต่างแสวงหาสามารถสร้างขึ้นได้อย่างง่ายดาย ด้วยการเริ่มต้นรักษาศีล 5 หมั่นเจริญภาวนาวิปัสสนากรรมฐานเพื่อเสริมพลังทางมีจิต รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง มีจิตใจเอื้อเพื่อเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ เมื่อสันติภายในจิตใจเกิดขึ้นก็จะมีพลังที่จะไปสร้างสันติภายนอกต่อไปได้

2) มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและพึ่งพาตนเองได้ จิต หมายถึง ธรรมชาติที่คิด อารมณ์รู้ อารมณ์ สังสมอารมณ์ สังสมบุญหรือบาป สภาพที่นึกคิด ใจที่รู้กระทบทางอายตนะหรือทวารทั้ง 6 อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ จิตจะทำหน้าที่ในการรับรู้อารมณ์ต่างๆ อยู่เสมอ เมื่อได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รส เป็นต้น การรับรู้อารมณ์ที่เรียกว่า การคิดหรือการดำริจึงหมายถึงการรับอารมณ์นั้นมาเป็นปัจจัยในการปรุงแต่งสิ่งต่างๆ ที่รู้กระทบทางอายตนะตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้น จิตจึงมีการเปลี่ยนแปลง เกิดดับอยู่ทุกขณะ และสังสมไว้เป็นสันดาน รวมทั้งเป็นที่รักษาวิบากของกิเลสและกรรมที่เกิดขึ้น พร้อมจะส่งผลตามสมควรต่อเหตุปัจจัยหรือวิบากนั้นๆ (Wattanapradith et al. 2017) กล่าวคือ ยุววิศวกรสันติภาพจะต้องได้รับการฝึกจิตให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การเกิดดับในทุกขณะให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณพร้อมพึ่งพาตนเองได้ ดังเช่นที่ พระเมธาวันยรสได้กล่าวว่า ผู้ที่เป็นยุววิศวกรสันติภาพจะมีวิถีชีวิตแตกต่างจากเยาวชนทั่วไป ไม่สร้างความขัดแย้ง เป็นคนมีศีล มีกฎเกณฑ์กติกาในการดำรงชีวิต มีสมาธิ มีความทุ่มเทมุ่งมั่นรับผิดชอบในการทำสิ่งต่าง ๆ และมีปัญญาคือมีการรู้เท่าทันสถานการณ์ต่างๆ สามารถใช้ปัญญาและองค์ความรู้ที่มีในการยุติสถานการณ์ต่างๆ ให้สงบเย็นและสันติสุขได้ (Phra Methawinairoch (Suthep Pavisigo), 2018) ความอดทน ขันติต้องมาก่อน "No Tolerance, No Peace." เป็นภาษาสากลและภาษาสันติภาพ ต้องอบรมให้มีขันติก่อนถึงจะมีสันติ (Phra Suthirtanabanthit (Suthit Arpakaro), 2018) ตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่ายุววิศวกรสันติภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้ คือ มีศักยภาพที่สามารถนำความรู้และกระบวนการต่างๆ ที่เรียนมาไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งได้จริง (Phramaha Boonlerd Inthapanyo (Chawythani), 2018)

3) มีจิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น ความรักเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะเปิดประตูความอ่อนโยน สัมพันธภาพและความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Lane, 2006) ความเมตตาเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งในหลักขรรยาวาธรรมที่ทำให้บุคคลเกิดความรักใคร่ความเป็นมิตรต่อกัน เป็นความรักความเอ็นดูที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ดังที่ พระเมธาวันยรส,รศ.ดร. ได้กล่าวว่า ยุววิศวกรสันติภาพเมื่อพบเห็นความขัดแย้งของผู้อื่น มีจิตเมตตาก็จะพยายามเป็นตัวแทรกเข้าไปเพื่อหาทางยุติความขัดแย้งนั้นสามารถใช้ปัญญาและองค์ความรู้ที่มีในการยุติสถานการณ์ต่างๆ ให้สงบเย็นและสันติสุขได้ (Phra Methawinairoch (Suthep Pavisigo), 2018) ในขณะที่พระมหาวชิราวุธ สุวิชาโน ได้ให้ข้อคิดควรระวังว่าในการเข้าไปไกล่เกลี่ยหรือพูดคุยควรให้ความรักความเข้าใจ คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน กล่าวคือ พึงแบบโยนิโสมนสิการ บวกกับความเห็นใจ ความเมตตากรุณาเข้าไปด้วย เป็นกระบวนการสร้างสัมมาทิฐิ (Phramaha Vicharn Suvichano (Buaban), 2018) ผู้ที่จะเป็นยุววิศวกรสันติภาพต้องเป็นกัลยาณมิตรกับทุกฝ่าย ดังนั้นการฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นยุววิศวกรสันติภาพก็คือ ต้องฝึกให้ช่วยตัวเองได้และมีจิตใจช่วยผู้อื่นด้วยก็จะเกิดสันติสุขสันติภาพได้ มีน้ำใจในการแบ่งปันมากกว่าการแข่งขัน เป็นผู้มีใจที่ตัวเองไม่เป็นภัยกับใคร (Phra Panyananthamuni (Sanga Suppallo), 2018) ความ

เมตตาเปรียบเสมือนหยดน้ำที่ให้ความชุ่มฉ่ำ ดับความร้อนในจิตใจให้มีความเย็น มีสติ และมีพลังที่จะขับเคลื่อนชีวิตให้เดินต่อไปอย่างสันติสุข

4) มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น ยูวิศวรสันติภาพควรเริ่มจากการรู้จักรักตนเอง ผูกพันตนเองให้มีทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ดังทัศนะของพระไพศาล วิสาโล (Phra Paisan Visalo, 2018) ที่กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการรักผู้อื่นที่ว่า “เมื่อรักผู้อื่นก็คือรักชาติตน หมายความว่า รักผู้อื่นด้วยการอดทน ด้วยการไม่เบียดเบียน ด้วยเมตตาจิต ด้วยความรักใคร่เอ็นดู เมื่อรักผู้อื่นเหมือนเป็นการรักชาติตนด้วย” พุทธศาสนามองว่าความผาสุกของตนกับความผาสุกของผู้อื่นนั้นไม่ได้แยกจากกัน เราจะผาสุกได้ต่อเมื่อผู้อื่นมีความผาสุก ในขณะที่พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส กล่าวว่าเราอาจเริ่มต้นจากการที่เราฝึกใจของตัวเองให้มุ่งมวนกับการดูแลรูปและนามของตัวเองก่อน พอจัดการกับตัวเองได้ก็พร้อมที่จะออกไปรับใช้ผู้อื่น (Phramaha Hansa Dhammhaso (Nithibunyakorn), 2018) การพัฒนาไม่ได้หยุดที่วิชาความรู้เท่านั้น แต่รวมถึงนิสัยใจคอ การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและความมั่นใจในตัวเอง (Panich, 2020)

ในสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนในหลากหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากิน การอยู่อาศัย วัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ฯลฯ ทำให้คนเราขาดความใส่ใจและการสื่อสารซึ่งกันและกัน ไม่เว้นแม้แต่คนที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันจนบางครั้งเหมือนคนแปลกหน้า ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกลายเป็นความขัดแย้งในครอบครัวหรือในสังคมจนขาดสันติสุข ด้าน ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ ได้ให้ทัศนะว่าเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์ควรนำมาใช้ คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั่วโลกใช้คำว่า empathy ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า "การร่วมรู้สึก" หมายความว่า คนที่จะเป็นยูวิศวรสันติภาพต้องมีความร่วมรู้สึกกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะมี self-empathy คือการร่วมรู้สึกกับตนเอง ต้องมีการพัฒนา empathy นี้ให้แข็งแรงขึ้นนำไปสู่ Peace กล่าวคือ ทำอย่างไรให้เขารู้สึกว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไรเขาก็รู้สึกอย่างนั้น ถ้า empathy ดี ก็จะกำกับความรุนแรงได้ แต่ถ้า empathy ไม่ดีความรุนแรงก็จะมากำกับ ธรรมชาติของคนบางครั้งก็ควบคุมความรุนแรงไม่ได้ แต่เราสามารถสร้าง empathy ทำให้ร่างกายมีภูมิขึ้นมาได้ (Wattanasapt, 2018)

5) การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้างและจรรจาด้วยปัญญา การจะเป็นนักสื่อสารที่ดีได้นั้น ประการแรกคือ ยูวิศวรสันติภาพจะต้องมีองค์ประกอบเช่น เรื่ององค์ความรู้ ต้องรู้เรื่องโลก สถานการณ์ของโลกและสามารถอธิบายได้ ประการที่สองคือ มีความรู้ในการยกเหตุผล ยกอุทธารณ์ อธิบาย ยกตัวอย่างเปรียบเทียบ ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้พอสมควรและถ้าพูดถึงเรื่องความขัดแย้งก็ต้องรู้ว่าจะก่อให้เกิดความเครียดต่อตนเองหรือต่อผู้อื่นได้ ประการต่อมาต้องมีเครื่องมือในสื่อสารที่ดี เด็กรุ่นใหม่อาจได้แบบอย่างจากสื่อโซเชียล เช่น ถ้าจะขอโทษไม่กล้าพูดตรงๆ ก็อาจใช้ช่องทางโซเชียลได้ ตลอดจนมีทักษะในการสื่อสารที่สามารถไกล่เกลี่ยตนเองและคนอื่นหรือไกล่เกลี่ยในโรงเรียนได้ เป็นผู้มีทักษะในการประนีประนอม (Phra Suthirtanabanthit (Suthit Arpakaro), 2018) หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ยูวิศวรสันติภาพสามารถจัดกระบวนการหรือจัดเวทีที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้มาพูดคุยกัน นำกระบวนการหรือเทคนิคต่างๆ เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การสานเสวนา ฯลฯ เพื่อพาคู่กรณีทั้งหมดก้าวข้ามปัญหาความขัดแย้งไปสู่สิ่งที่เราเรียกว่าความกลมเกลียวหรือความสามัคคีกันได้ (Phramaha Boonlerd Inthapanyo (Chawythani),

2018) อาจกล่าวได้ว่า ยูวิศวกรสันติภาพต้องมีทักษะในการสื่อสารเพื่อให้เกิดสันติสุข ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ มีวาจาไพเราะ อ่อนหวานนุ่มนวล พูดสิ่งที่จริงใจโดยไม่ยุยงให้แตกแยก นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะในการฟังอย่างลึกซึ้งคือ ฟังอย่างตั้งใจ ฟังอย่างเข้าใจและไม่ตัดสินฝ่ายหนึ่ง ฟังเพื่อค้นหาความต้องการของทั้งสองฝ่ายที่เป็นคู่กรณีแล้วนำมาประมวลหาวิธีการในการช่วยเหลือบนพื้นฐานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

6) เป็นนักประนีประนอม ผู้ที่จะเป็นยูวิศวกรสันติภาพต้องเป็นคนที่กำลังเผชิญความจริง จึงจะเข้าใจความขัดแย้งและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหา อย่าเพียงแต่ให้เด็กอ่านหนังสืออย่างเดียวเขาจะไม่เข้าใจ ควรสนับสนุนให้ไปเผชิญความจริง เขาจะเข้าใจทันทีว่าปัญหาคืออะไรและต้องแก้ไขอย่างไร ความเข้าใจทำให้ความขัดแย้งยุติลงได้ (Jandai, 2018) ด้านพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่โดดเด่นทางศาสนา คือ ต้องไม่มองเพื่อน ๆ รอบตัวว่าเป็นศัตรู ให้มองเพื่อนต่างสถาบันว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีจิตใจที่คอยจะช่วยเหลือมากกว่าจ้องทำลายล้างผลาญ ไม่มองว่าเป็นแค่เป็นเพื่อนร่วมสถาบันต้องมองว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโลกร่วมชาติ ถ้าไม่มองอย่างนี้ก็ต้องห้ามนับวันหยุด จึงสมควรปลูกฝังให้นักเรียนนักศึกษาทุกสถาบันมีทัศนคติว่าทุกคนคือเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ต้องฝึกให้เป็นนักแก้ปัญหาไม่ใช่เป็นนักสร้างปัญหาเสียเอง หากเยาวชนคนใดเป็นผู้ชอบสร้างปัญหาก็อ่าเอามาเป็นยูวิศวกรสันติภาพ เพราะสันดานเขาชอบเบียดเบียน ชอบความรุนแรง ต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ สามารถบังคับตัวเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นได้ (Phra Rachadhammanithed (Payom Kallayano), 2018) ในมุมมองของพระราชวรเมธี, รศ.ดร. ท่านได้ให้ทัศนะเรื่องเยาวชนว่า การส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ปัญหาความขัดแย้งและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขเป็นเรื่องดีเพราะเป็นการฝึกให้เด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ความหมายนี้คือการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 รู้ว่าปัญหาคืออะไร ต้องแก้ที่สาเหตุ พอแก้ที่สาเหตุได้แล้วก็ทิ้งๆ บรรลุเป้าหมายเพราะปัญหายุติ ในขณะเดียวกันเป้าหมายก็บรรลุการคือแก้ปัญหาได้ (Phra Rachawaramethi (Prasit Brahmrangsi), 2018)

7) มีความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ กล่าวถึงกระบวนการฝึกยูวิศวกรสันติภาพไว้อย่างน่าสนใจว่า ควรนำนักเรียนที่ผ่านการอบรมแล้วลงไปดูพื้นที่จริง ลงไปทำงานจริงและประเมินว่าคนเหล่านั้นมีคุณสมบัติเหมาะสมจะเป็นยูวิศวกรสันติภาพหรือไม่และทำทะเบียนข้อมูลยูวิศวกรสันติภาพ หากโรงเรียนใดมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนก็ให้ยูวิศวกรสันติภาพกลุ่มนี้ลงไปช่วยแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง เป็นการหาเวทีให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้ฝึกด้วย นอกจากนี้ผู้ที่จะเป็นยูวิศวกรสันติภาพควรจะได้รับการฝึกฝนให้มีชุดความรู้ สามารถแปลงความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ในแบบฉบับของตนเพราะความขัดแย้งเป็นปัญหาภายในของมนุษย์ เราคงไม่สามารถนำเครื่องมือหนึ่งเครื่องมือใดมาแก้ปัญหาได้ แต่ถ้ายูวิศวกรสันติภาพเคยผ่านการอบรมหลักสูตรนี้แล้วจะสามารถนำความรู้ไปใช้ เช่น สามารถวิเคราะห์ว่าความขัดแย้งนี้เป็นประเภทใด 1 ใน 5 ของประเภทความขัดแย้ง เช่น ด้านความสัมพันธ์ ด้านผลประโยชน์ เป็นต้น แต่ละคนที่เกี่ยวข้องมีจุดยืนมีจุดสนใจอย่างไร มีกระบวนการที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมาพูดคุยกันได้ ได้ใช้กระบวนการหรือเทคนิคอะไร เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การสานเสวนา ฯลฯ (Phramaha Boonlerd Inthapanyo, 2018) หนึ่งในวิธีการที่ทรงพลังที่สุดในการเยียวยาความสัมพันธ์และ

เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดคือการรับฟัง เพราะบางครั้งสิ่งที่คนเราต้องการมากที่สุดก็คือโอกาสที่คนอื่นจะได้ฟังความทุกข์ยากของตนและรับรู้มัน (Ury, 2004)

อีกทัศนะหนึ่งของคุณโจน จันโต ปราษฎ์ชาวบ้านได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกเด็กให้มีทักษะในการจัดการความขัดแย้งที่ว่า เด็กควรเข้ามามีบทบาทแก้ไขความขัดแย้งตรงนี้มากกว่าครู ครูต้องสร้างบรรยากาศแบบนี้ขึ้นมาเวลาที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นเพื่อให้เด็กมาคุยกันโดยครูร่วมรับฟัง พูดคุยกันในแบบที่เปิดใจรับฟังกันได้ ครูต้องเรียนรู้เทคนิควิชา Non-violent communication การแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี เราหาวิธีการสื่อสารเพื่อสันติ เราเรียนรู้แต่วิชาที่ใช้ความรุนแรง ซึ่งเราควรสอนและส่งเสริมให้เด็กใช้เหตุผลและไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหาให้กลายเป็นวิถีชีวิต เป็นวิถีทัศน์ติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต (Jandai, 2018) สอดคล้องกับทัศนะของ นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์และคณะ ที่ว่า การศึกษา “ชุมชน” มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับและขับเคลื่อนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ และมีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ เกิดความเข้าใจชุมชนในมิติที่กว้างออกไปจากเดิม เกิดความเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้คนและวิถีชุมชนที่เข้าไปเรียนรู้และยังทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการใช้เครื่องมือนี้ด้วย (Chuengsatiansup et al. 2012)

การมีเป้าหมายอุดมการณ์

1) การเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในสันติวิธีว่าเป็นวิถีทางก้าวข้ามความขัดแย้ง พระราชวรเมธี,รศ.ดร. ได้กล่าวว่า ต้องปลูกฝังเยาวชนให้มีความรักสันติตั้งแต่เด็ก ในทางพระพุทธศาสนาก็คือการสร้างแรงบันดาลใจสร้างให้เกิดศรัทธา เช่น ศรัทธาที่จะช่วยกันทำให้สังคมที่เขาอาศัยอยู่มีความสุขหรือสันติ เป็นแรงบันดาลใจอย่างหนึ่ง (Phra Rachawaramethi (Prasit Brahmrangsi), 2018) ด้านพระสุธีรัตนบัณฑิต ได้กล่าวว่าควรปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักการเคารพ อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ วุฒาปัจจาโยนคือหลักธรรมว่าด้วยการเคารพ หลักธรรมว่าด้วยการแบ่งปันเป็นจุดหนึ่งของสันติภาพ (Phra Suthirtanabanthit (Suthit Arpakaro), 2018) ในขณะที่พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส ได้พูดถึงเครื่องมือที่ควรจะนำไปฝึกยุวศิวกสรสันติภาพ ได้แก่ ศิล สมาธิ ปัญญา ภายใต้กรอบของมรรค 8 มีความมุ่งหวังและมีเป้าหมายให้เกิด 4 ภาพ คือ กายภาพ พุทธิภาพ จิตภาพ และปัญญาภาพ โดยมีสันติภาพเป็นตัวยึดโยงเพื่อให้ยุวศิวกสรสันติภาพเป็นคนที่มีลมหายใจที่เยือกเย็นและออกไปใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ (Phramaha Hansa Dhammahaso (Nithibunyakorn), 2018)

2) การสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น พระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ) กล่าวถึงอุดมการณ์ที่ควรปลูกฝังให้มีโดดเด่นกว่าคนอื่นสำหรับการเป็นยุวศิวกสรสันติภาพคือ ขอบสร้างอรรถจริยา คือ ขอบสร้างคุณประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชนและสถาบัน มีจิตอาสาสูงและพร้อมเสนอตัวเข้ามาแก้ปัญหา ควรส่งเสริมให้เป็นยุวศิวกสรสันติภาพขั้นสูงได้ อย่างที่สมเด็จพระสังฆราชฯ กล่าวว่า "หากเด็กไทยมีจิตใจว่าเรากำลังจะทำประโยชน์เพื่อชาติบ้านเมือง บ้านเมืองก็จะเจริญรุ่งเรือง" พบว่าหลายโรงเรียนเริ่มทำซึ่งเป็นเรื่องดี เช่น พาเด็กไปกวาดวัด ล้างส้วมแต่ก็ยังทำแบบผิวเผินเกินไป ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ไปกวาดความก้าวร้าว ความรุนแรง ความอยากยกพวกตีกันให้หมดไป ดังนั้น คุณธรรมที่สำคัญที่สุดคือ อรรถจริยา "เห็นเขาทำประโยชน์อยากโดดเข้าไปช่วย" เยาวชนที่มีอรรถจริยาโดดเด่นจึงสมควรได้รับคัดเลือกเป็นยุวศิวกสรสันติภาพในโรงเรียน

อายุที่เหมาะสมเห็นว่าควรมีอายุ 15 ปีขึ้นไปแต่ให้ยึดเอาพฤติกรรมและนิสัยเป็นหลักในการคัดเลือก (Phra Rachadhammanithed (Payom Kallayano, 2018) การที่ยุววิศกรสันติภาพสามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกฝนอบรมไปสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่นได้เท่ากับว่าทำให้ชีวิตของบุคคลเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตไปได้ตามปกติ ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตเป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาของชีวิตหรือหาทางปลดปล่อยไถ่ถอนทุกข์ แต่ถ้าไม่รู้วิธีแก้ไขไถ่ถอนหรือปลดปล่อยทุกข์ที่ถูกต้องการแก้ปัญหา ก็กลายเป็นการเพิ่มปัญหา (Phra Brahmamagunabhorn (P.A. Payutto), 2014)

3) การอุทิศตน เสียสละ เป็นผู้ให้และเป็นนักแบ่งปัน พระมหาวีชาญ สุวิชาโน กล่าวว่า ยุววิศกรสันติภาพคือ ผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ทำความเข้าใจเยาวชนคนอื่นๆ ที่มีความขัดแย้งกัน อายุควรอยู่ระหว่าง 15-25 ปี ผู้ที่ช่วยไกล่เกลี่ยควรมีอายุมากกว่า เช่น ม.ปลายช่วยไกล่เกลี่ยให้ ม.ต้น ในบางครั้งก็อาจทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาด้วย ยุววิศกรสันติภาพเป็นผู้มีอุดมการณ์คือ เป็นจิตอาสาทำงานสาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความรู้สึกเห็นใจทั้งสองฝ่ายเท่าๆ กัน ไม่เลือกเพศ สถานะ ไม่ผูกพันเรื่องส่วนตัว มีความสุขในงานที่ทำ รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อทำสำเร็จเพราะเกิดประโยชน์กับอีกหลายคนที่เกี่ยวข้อง (Phramaha Vicharn Suvichano (Buaban), 2018) ดังในคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงเรื่องสามเณรสุขะในอดีตชาติที่เกิดเป็นภิกษุตกตักกะหนุ่มและไปปรับใช้ในบ้านเศรษฐีด้วยความอดสาหะอย่างมีความสุขเพียงเพื่อที่จะได้ทานอาหารอย่างเต็มที่ที่ไม่เคยลิ้มรสมาก่อนตามที่ลูกเศรษฐีรับปากไว้ เมื่อครบ 3 ปีได้นำอาหารดีๆ ที่ได้รับไปถวายแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าด้วยความเต็มใจและสุขใจแทนที่จะกินเอง จึงได้รับพรให้สำเร็จสมปรารถนาทุกประการเปรียบเสมือนได้แก้วสารพัดนึก ในชาติถัดไปได้มาเกิดเป็นลูกเศรษฐีมีศรัทธาอยากบวชตั้งแต่อายุ 7 ขวบและมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุเป็นพระอรหันต์ให้ได้ ทำให้เกิดความมั่นใจว่า เด็กหรือเยาวชนหากทำสิ่งต่างๆ ด้วยความตั้งใจ หากสิ่งนั้นไม่ได้กระทำเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนฝ่ายเดียวแต่ยังแผ่ไปยังผู้อื่นด้วยก็ควรได้รับการสรรเสริญ ผลที่ได้รับก็คือความสุขใจ ความภูมิใจ (Dhammathai, 2018)

สรุป

ยุววิศกรสันติภาพ คือ ผู้ที่มีนิสัยรักสันติ มีศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีทักษะในการจัดการความขัดแย้งและสามารถสร้างสันติภายในตน มีจิตสาธารณะและปรารถนาที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณลักษณะของยุววิศกรสันติภาพ มีทั้งคุณสมบัติภายใน/ภายนอก เช่น มีความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและพึ่งพาตนเองได้ มีสันติภายในตน มีจิตเมตตา ไม่ปรารถนาทำร้ายผู้อื่น มีความเคารพรักในตนเองและผู้อื่น เริ่มจากการรู้จักรักตนเอง ฝึกฝนตนเองให้มีทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น การเป็นนักสื่อสารที่ดีพร้อมรับฟังด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง เป็นนักประนีประนอม ตลอดจนมีความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งและนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น การไกล่เกลี่ย ประนีประนอม การสานเสวนาเพื่อแสวงหาทางออกแบบสันติวิธี ในเรื่องการมีเป้าหมายอุดมการณ์ก็เช่นกัน ยุววิศกรสันติภาพเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในสันติวิธีว่าเป็นวิถีทางก้าวข้ามความขัดแย้ง เป็นผู้ให้เสียสละ อุทิศตน และสร้างประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น นานาทัศนะต่างก็เห็นด้วยว่าการมียุววิศกรสันติภาพในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ดีเพราะเป็นทูตสันติภาพที่จะทำหน้าที่ช่วยครูในการจัดการความขัดแย้งใน

หมู่เพื่อนนักเรียนด้วยกันและในสังคม ผู้บริหารจึงควรกำหนดเป็นแผนของสถานศึกษาในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ปัญหาความขัดแย้งและเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดสันติวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในตน ในสถานศึกษา ในสังคมและโลกสืบต่อไป

References

- Alternative Dispute Resolution Office-Thailand. (2016). *Mediation in Educational Institutions*. Bangkok: Thana Printing.
- Buddhadasa Bhikkhu. (1994). *Youth and Moral*. (2nded). Suratthani: Thammathan Foundation.
- _____. (2006). *What is Education*. Bangkok: Thammasapa.
- Chareonwongsak, K. (2007). *Reduce Violence in Schools*. Retrieved December 8, 2018, from <https://www.Kriengsak.com>
- Choikittipan, T. (2016). *The Role of PhraDhammakosajarn (Buddhadassa Bhikku) in Peace Building to Thai Society*. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Chuengsatiansup, K. et al. (2012). *Community Way; 7 Tools for Community*. Bangkok: Suksala Press.
- Dhammathai, S. (2018). *Novice Suka*. Retrieved December 15, 2018, from <http://www.dhammathai.org/karma/dbview.php?No=369>.
- Jandai, J. (2018). Local Philosopher. *Interview*. September, 17.
- Lane, J. (2006). *The Spirit of Silence: Making space for creativity*. (Khantiworapong, Translator). Bangkok: Suan Nguen Mee Ma Press. (2011).
- Panich, V. (2020). *Upgrading Education, Reduce Inequality and Sustainable Progress*. Retrieved December 16, 2020, from <https://www.eef.or.th>.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2011). *Dictionary of Buddhism: Glossary Edition*. (17th ed). Bangkok: Thammasapa.
- _____. (2014). *Buddha-Dharma (Extended Edition)*. Ayutthaya: MCU Press.
- Phra Brahmabundit (Prayoon Thammajitto). (2019). *Religion and the Sustainable Development Goals*. (2nd ed). Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Phra Methawinairoch (Suthep Pavisigo). (2018). Vice President. *Interview*. September, 30.
- Phra Paisan Visalo. (2009). *No Happiness without Peace*. Retrieved December 16, 2018, from <http://www.visalo.org>.
- _____. (2014). *Buddha-Dharma (Extended Edition)*. Ayutthaya: MCU Press.
- _____. (2015). *Win with Kindness*. Bangkok: Buddhist Network.

- _____. (2018). Buddhist Network, Office of the Health Promotion Foundation. Retrieved March 10, 2018, from <http://www.thaihealth.or.th/Content/16821>.
- Phra Panyananthamuni (Sanga Suppalo). (2018). Wat Chonprathanrangsarit Abbot. *Interview*. September, 11.
- Phra Rachadhammanithed (Payom Kallayano) (2018). Wat Suan kaew Abbot. *Interview*. September, 17.
- Phra Rachawaramethi (Prasit Brahmraingsi). (2018). Vice President. *Interview*. September, 16.
- Phra Suthirtanabanthit Suthit Arpakaro). (2018). Vice President. *Interview*. September, 17.
- Phramaha Hansa Dhammahaso (Nithibunyakorn). (2018). Vice President. *Interview*. September, 22.
- Phramaha Boonlerd Inthapanyo (Chawythani) . (2018) . Vice President. *Interview*. September, 16.
- Phramaha Vicharn Suvichano (Buaban) . (2018) . Director of Planning and Training Development Division. *Interview*. September, 23.
- UNFPA THAILAND. (2018). *Concepts and Examples of Working to Develop Youth with Meaningful Participation*. Retrieved April 8, 2018, from http://3c4teen.org/wpcontent/uploads/2017/12/booklet_youth-adult-partnership.pdf.
- Ury, W. (1999). *Reconciliation Strategy* [Getting to Peace]. (Sae Chua, Translator). Bangkok: Suan Nguen Mee Ma Press. (2004).
- Wasi, P. (2016). *8 ways to build quality people to develop the country*. Retrieved December 26, 2018, from <https://www.posttoday.com/social/general/542158>.
- Wattanapradith, K. (2016). Peace Education: the Path Way to Peace. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(sp1), 39–51.
- Wattanapradith, K. et al. (2017). *The Holistic Development of Mind and Wisdom. Documentary Study and Research Synthesis*. Ayutthaya: MCU Press.
- Wattansapt, W. (2018) . Professor and Director of the Leadership and Peaceful Conflict Resolution Program. *Interview*. September, 30.